

ΓΗΡΑΝΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ

Του Σάββα Γ. Ρομπόλη
Καθ. Παντείου Πανεπιστημίου
Επιστ. Δ/ντή ΙΝΕ/ΓΣΕΕ

Οι πληθυσμιακές μεταβολές που συντελούνται τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα και στα άλλα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η γήρανση του Ευρωπαϊκού Πληθυσμού και η συρρίκνωση του πληθυσμού σε ηλικία εργασίας, επηρεάζει άμεσα και έμμεσα την αγορά εργασίας και την μακροχρόνια βιωσιμότητα των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης. Σήμερα οι ηλικιωμένοι ζουν περισσότερο και υγιέστερα από ότι αυτοί των προηγούμενων γενεών. Πράγματι κατά την περίοδο 2010-2015 κατά μέσο όρο στις χώρες του ΟΟΣΑ (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης), οι γυναίκες στα 65 τους έτη αναμενόταν να ζήσουν επιπλέον 20,8 χρόνια, ενώ οι άνδρες κατά 17,4 χρόνια. Μετά το 2060-2065 οι γυναίκες θα ζουν πέντε χρόνια περισσότερο (25,8 χρόνια) και οι άνδρες 4,5 χρόνια (21,9 χρόνια). Έτσι, οι δαπάνες συντάξεων για πρώτη φορά στα 65 έτη προς τους συνταξιούχους των χωρών – μελών του ΟΟΣΑ θα είναι αυξημένες κατά 20% λόγω της αύξησης του προσδόκιμου ζωής και της γήρανσης του πληθυσμού (ΟΟΣΑ, 2013). Το ίδιο στην Ε.Ε. -27, λόγω της αύξησης της ανεργίας, της μείωσης του ενεργού πληθυσμού και της γήρανσης του πληθυσμού, το 2015 θα αντιστοιχεί ένας συνταξιούχος σε τέσσερις εργαζόμενους και το 2060 θα αντιστοιχεί ένας συνταξιούχος σε δύο εργαζόμενους με το επίπεδο παραγωγικότητας και το επίπεδο απόδοσης της ευρωπαϊκής οικονομίας σημαντικά περιορισμένο. Έτσι εκτιμάται (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2012) ότι 40% -60% των δημοσίων δαπανών επηρεάζεται από την διάρθρωση της ανεργίας και των ηλικιών του πληθυσμού. Επίσης εκτιμάται ότι κατά την περίοδο 2010-2060 οι δημόσιες δαπάνες που επηρεάζονται από την διάρθρωση των ηλικιών του πληθυσμού θα αυξηθούν στην Ε.Ε.-27, κατά 4,1 φορές περισσότερο, ως τμήμα του ΑΕΠ (Αναθάριστο Εγχώριο Προϊόν). Ειδικότερα, η αύξηση αυτή προέρχεται από την αύξηση

των συνταξιοδοτικών δαπανών κατά 1,5 φορές, την αύξηση των δαπανών υγείας κατά 1,1 φορές και από την δυσμενή εξέλιξη της σχέσης συνταξιούχων – εργαζομένων κατά 1,5 φορές. Στην Ελλάδα το 2010 η προσδοκώμενη αναμενόμενη ζωή στην ηλικία των 65 ετών ήταν 17 χρόνια για τους άνδρες και 21 χρόνια για τις γυναίκες. Η εξέλιξη αυτή σημαίνει ότι η αύξηση του προσδόκιμου ζωής υποδηλώνει την καταβολή συνταξιοδοτικών παροχών για ακόμη πιο μακρές χρονικές περιόδους. Επίσης υποδηλώνει την διαμόρφωση συνθηκών ισορροπίας οικονομικής βιωσιμότητας και κοινωνικής αποτελεσματικότητας, παρέχοντας συντάξεις οι οποίες θα απομακρύνουν την πλειοψηφία των συνταξιούχων από την κατάσταση φτώχειας με χρηματοδότηση εργαζομένων και φορολογουμένων ικανή να ανταποκριθεί στις μακροχρόνιες υποχρεώσεις του κοινωνικο-ασφαλιστικού συστήματος στην χώρα μας. Επομένως, το ερώτημα που προκύπτει είναι: με ένα σταδιακά μικρότερο αριθμό εργαζομένων και ένα σταδιακά μεγαλύτερο αριθμό συνταξιούχων λόγω της γήρανσης του πληθυσμού ποιο τελικά θα είναι το νέο πλαίσιο χρηματοδότησης του συνταξιοδοτικού συστήματος; θα είναι η υπερφορολόγηση των εργαζομένων, η αύξηση των εισφορών, η περαιτέρω μείωση των συντάξεων ή η αναζήτηση νέων πόρων προκειμένου να εξασφαλισθούν οι αναγκαίοι πόροι για την καταβολή των συντάξεων των ήδη και των μελλοντικών συνταξιούχων; Στο ερώτημα αυτό η απάντηση συνίσταται στην ανάλυση και επεξεργασία των πληθυσμιακών εξελίξεων, της ανεργίας, των μισθών, της ύφεσης, της ανάκαμψης και της μείωσης των συντάξεων στην Ελλάδα καθώς και στην συσχέτιση τους με την μακροχρόνια (2013-2050) βιωσιμότητα του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης (εκτός ΝΑΤ, ΟΓΑ, Δημόσιο) με την εφαρμογή αναλογιστικών προσεγγίσεων (Σ. Ρομπόλης – Β. Μπέτσης, 2013). Από την άποψη αυτή προκύπτει ότι: α) η οριακή ισορροπία του κοινωνικο-ασφαλιστικού συστήματος στην χώρα μας ανατρέπεται από το τέλος του 2015, αφού το 2016 απαιτούνται πρόσθετοι πόροι 0,52% του ΑΕΠ (940 εκατ. ευρώ), το 2017 απαιτούνται 1,01% του ΑΕΠ, το 2020 απαιτούνται

1,24% του ΑΕΠ, το 2030 απαιτούνται 2,89% του ΑΕΠ, κλπ, β) η γήρανση του πληθυσμού συμβάλει στην αύξηση των συνταξιοδοτικών δαπανών κατά 15% και με διαφορετικά σενάρια εκτίμησης της θνησιμότητας αυτή η επιβάρυνση προσεγγίζει το 27% (2050), γ) οι περικοπές των συντάξεων και η αύξηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης εάν δεν συνοδεύονταν από τις συνθήκες ύφεσης και εκρηκτικής αύξησης της ανεργίας, τότε το οριακό έτος στην εξέλιξη των αποθεματικών των ασφαλιστικών ταμείων θα ήταν περίπου το 2025. Η παρατεταμένη και βαθιά ύφεση καθώς και η ανεργία μετατόπισε το οριακό έτος δέκα χρόνια νωρίτερα (2015). Οι δυσμενείς αυτές εξελίξεις στην βιωσιμότητα του συνταξιοδοτικού συστήματος στην Ελλάδα αναδεικνύει την αναγκαιότητα νέου πλαισίου χρηματοδότησης του συνταξιοδοτικού συστήματος με την ανεύρεση νέων πόρων εκτός των ασφαλιστικών εισφορών και εκτός του Κρατικού Προϋπολογισμού (πχ κρατικές προμήθειες, δημόσια έργα, χρηματιστηριακές και τραπεζικο – πιστωτικές συναλλαγές, επιχειρήσεις τυχερών παιχνιδιών, κλπ, ΙΝΕ/ΓΣΕΕ 2010).